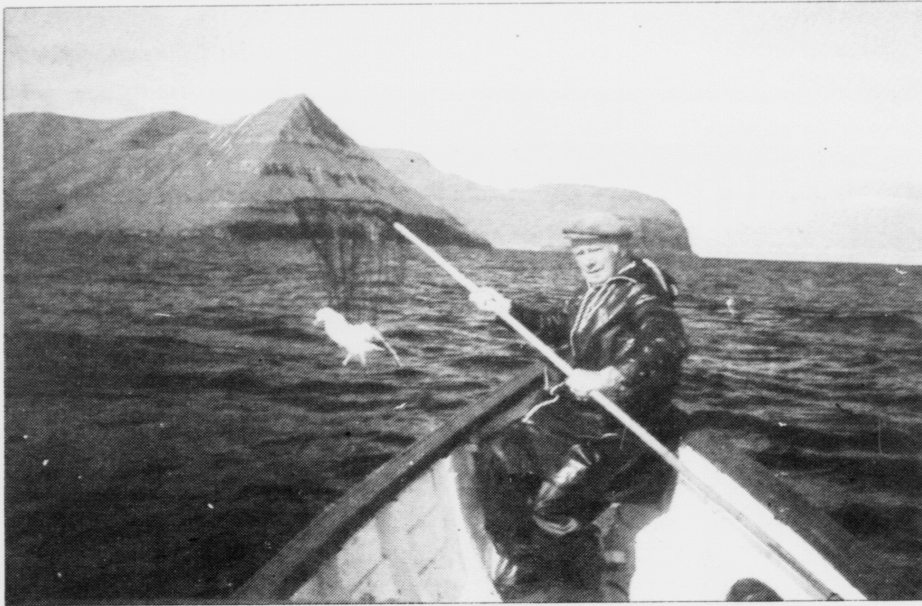

Teir taka hevhestaungar norðuri í Djúpunum. Báturin liggur undir Rituskarði. Aftanfyrir Funningsmúli og Gjógv

Frásagnir um barna og ungdómsminnir:

Løgnar sjónir, dreymmenn og illa staddar suðuroyargentur

Bókin »Børn og ung í Føroyum« er spekkað við frískligum frásagnum um hvussu tað var at vera barn og ungur í fyrri helvt av hesi øldini. Har verður greitt frá dreymmonnum, løgnum sjónum og tá tvær suðuroyargentur á heysti í 1924 stóðu einsamallar eina heila nátt niðri í fjøruni undir Stóru Dímun, meðan brimið mundi tikið tær út á streymasjógv. Bókin sýnir frásagnargleði føroyinga

Fyrst í desember gav Heine Madsen út bókina »Børn og ung í Føroyum«. Hendan bókin er minnislýsingar hjá 13 føroyingum, sum hava greitt frá teirra barna og ungdómstíð í Føroyum í hesi øldini. Vit hava umrøtt hesa bók fyrr í blaðnum, men hon er somikið áhuga-verd, at vit taka afturfyrir í blaðnum í dag við nøkrum brotum.

Er tú ein vónleysur romantikari, so kann farna tíðina tykjast fjálg og innilig. Vit vita frá teimum, sum gingu undan okkum, at lívið hjá meðal føroyinginum fyrr, var eitt harðbalið liv. Eitt ómetaligt líkamligt strev mátti til fyrri at náa mettuna. Men alt var ikki bara stríð, fólk høvdu eisini ríkar lottur og hugni var inn- an veggimar, hetta verður

væl lýst í bókini. Hesi fólk, sum Heine Madsen skrivur um, eru í mongum førum samtíðarfólk hjá okkum í dag, tað elsta er føtt í 1903, tað yngsta 1944.

Tíðirnar eru ringar í dag búskaparliga, men enn ganga fólk neyvan svong. Men tíðirnar hava verið ógvuliga ringar í Føroyum. Fyri at lýsa hetta kann eg nevna, at eg fyrri nøkrum

mánaðum síðan sat við eitt vælbúgvíð borð í einum føðingardegi. Har var hópin av leskiligum viðskera, serliga føroyskur. Vit tosaðu um gott kjøt, hagagott og hvussu besta úrslitið fekkst burtur úr tí skinsaða. Tá sigur ein maður sum er miðskeiðis í sekstíárunum: »Tá eg var smádrongur, varð ikki tosað um hvussu smakkaði, hvussu hagagott

kjøtið var, tá var tosað um rúgvuna, tað var hon sum taldi.« Maðurin var upp- vaksin í einum húsi við nógvum systkjum og einari inntøku.

Heine Madsen er upp- vaksin í Vági, men flutti úr heimbygdini í 1955. Tað er sum útiseti, har hann er farin undir at skriva bókur og tað er eisini sum útiseti, at hann sær føðilandið. Í formælinum til bókina hevur hann nakrar hugleiðingar um hvussu heimbygdin broytist, livir tú ikki dagliga í henni. Hendan lýsing er góð og mangir føroyingar munnu kenna hana aftur, sjálvt um heimbygdin ikki eitur Vágur. Heini skrivur:

»Tá ein livir í einum sam- felag, leggur ein ikki til merkis, tær smáu broyting- arnar, sum fara fram í heil- um, men um tú fer av land- inum og er burtur í nøkur ár og tá kemur aftur, sært tú nógðina av øllum broyt- ingunum og tá varnast tú, hvussu nógv er hent, og at eitt tíðarskeið er horvið.

Eg fór úr Føroyum í 1955 og kom ikki aftur fyrstu ferð fyrr enn í 1962. Tá hvakk eg við, tí heimbygd mín, Vágur, sá nú nógv minni út, enn tá eg fór úr bygdini sum stórrur drongur. Næstu ferð vóru 12 ár farin, áðrenn eg kom aftur. Eg kendi sjálv- andi tey gomlu stóðini enn, tey sum enn vóru, men har var komið so nógv nýtt, nýggir asfalteraði vegir, nýggj hús, alt tað unga fólk- ið í bygdini kendi eg ikki, fleiri av teimum gomlu vóru ikki meira, og flestu gomlu vinmenn mínir búðu ikki meira í bygdini. Eg var bliv- in ein fremmandum maður í heimbygd míni.

Heini greiðir í formælin- um frá, at hann hevur heitt á fólk um at greiða sær frá barna og ungdóms minnum teirra. Fleiri hava skrivað greinar til hansara, onnur hava tosað inná band og nøkur hevur hann sjálvur samrøtt við.

Bóndi burturav

Fremst í bókini greiðir Jóannes á Oyrareingjum frá. Hann er í dag 91 ára gamal og hevur verið bóndi alt lívið. Úr teimum níggju síðunum, sum Jóannes fyllir í bókini, sæst, at í hesum manni hevði verið tilfar til eina heila bók.

Hann greiðir millum ann- að frá tíðini, rossini vóru álitid á garðinum, bæði sum arbeiðsdjór á bønnum og til flutnings. Bóndahúsin á Oyrareingjum vóru ein san- nur miðdepul fyrri ferðandi, ein farstøð í gomlum døg- um. Hann greiðir soleiðis frá:

»Nógv fólk komu fyrr inn her í bóndahúsið, úr gøtan úr Havn og norðurfelur, Hór- isgøta, gongur her gjøgnum hagan, og Oyggjargøta í erva gekk til Kvívíkar og tann vegin, men mangur gekk niðan í dalin og henda vegin. Komu fólk eystanifr

og skuldu vesturum, komu tey við báti og lögdu til her, komu inn á gólvið og fóru til gongu gjøgnum dalin. Nú er tað bert bilar og teir kvika sær í gjøgnum.

Tá Jóannes var ungur var ikki sambygt millum býl- ingarnar við Kollafjørð og langt var at ganga, to spældu børnini á Signabø og við Oyrareingir saman. 3 1/2 kilometur var í kirkju, og tí var kirkjugongd tengd at veðrinum. Viðræði ikki, so varð lestur lísín heima. Frásøgnin hjá Jóannes Debess endar lívsjáltandi. Hann sigur soleiðis: »At enda vil eg takka Guði fyrri lívið.«

Suðuroyargentur illa fyrri í Dímun

Næsti maður í greiðir frá er hovbingurin Jákup Berg. Hann er meira kendur sum skrivandi maður og ræðið liggur fyrri at greiða frá. Millum annað, so greiðir hann frá eini óhugnaligari hending í 1924, tá tvær suðuroyargentur komu illa fyrri í fjøruni í Dímun.

»Tað bar so á, at Karolina Hammer, ið var úr Hovi, ætlaði sær til Dímunar at vitja. Saman við henni var Anna Elisabeth úr Hólum í Porkeri. Tær fingur hov- bingar at seta seg út í Dímun við motorbátinum »Jupi- ter«. Men tá teir skuldu leggja at, var so nógv at í sjónum, at teir máttu taka sær lögir, so tær báðar gent- urnar loftaðu sær á land. Men tá tær nú koma til Rak- hellu, sleppa tær ikki yvir- um fyrri brimi, og er sostatt vónleyst at sleppa uppá oynna. Myrkríð kom á, og noyddust hesar neyðar gentur at sláa seg til tols og finna seg í síni lagnu. Dímun- ingsar vóru í Skúvoy, og kom tí ongin hjálp haðani.

Neyðar gentur raggaðu sær framat berginum, har sum eitt lítið loft var, og settu seg har fyrri náttina. Tær ballaðu seg væl inn og krupu tætt saman fyrri at halda varmanum og ruspa- ðu av og á í hvørja aðra, so tær ikki skuldu sovna: ímeðan kvað brimið um hesa søguriku hellu og strond, sum vildi tað rura hesar so illa á hold komnu gentur í blund.

Hetta var ein long og ó- hugnalig nátt, men umsíðir var hon av, og tað lýsti fyrri degi við stjórmlógvan. Bringangurin var hildin uppát og kyrrari var vordíð. So var at sleppa sær til gongu og leita upp hús. Nú var kyrt við Rakhellu, og skjótt vóru báðar tær stakks- als gentur við hús, har mót- tókan var góð og hjartalig. Nú kom ein hvíld teimum væl við. Anna Elisabeth hevði ætlað at fara suður við bátinum um dagin, men kom at liggja veðurføst í Dímun meginpartin av vetrinum. Tann óhugnaliga náttin var 24. oktober.

Oliver Hansen

Jákup Berg

Jóhanna Hansen

Jóannes Debess

Eftir Jústinus Eidesgaard